

ROBERT MASELLO

EINSTEINOVO PROROCTVÍ

ZÁPAS MODERNÍ VĚDY SE SILAMI ZLA

DOKOŘÁN

EINSTEINOVO PROROCTVÍ

ROBERT MASELLO

EINSTEINOVO PROROCTVÍ

DOKOŘÁN

Robert Masello: Einsteinovo proroctví

Text copyright © 2015 Robert Masello

All rights reserved.

This edition is made possible under a license arrangement originating with Amazon Publishing, www.apub.com, in collaboration with Kristin Olson Literary Agency s.r.o.

Translation © Jan Klíma, 2019

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické).

Z anglického originálu *The Einstein Prophecy* přeložil Jan Klíma.

Odpovědný redaktor Zdeněk Kárník. Redakce Marie Černá.

Obálka, grafická úprava, sazba a konverze
do elektronické verze Michal Puhač.

Vydalo v roce 2019 nakladatelství Dokořán, s. r. o.,

Holečkova 9, Praha 5, dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz.

ISBN 978-80-7363-954-9 (pdf)

ISBN 978-80-7363-955-6 (epub)

ISBN 978-80-7363-956-3 (mobi)

(pdf – 1009. publikace, 309. elektronická;

epub – 1010. publikace, 310. elektronická;

mobi – 1011. publikace, 311. elektronická)

Nevíím, jakými zbraněmi se bude bojovat ve třetí světové válce, ale můžu vám říct, čím to bude v té čtvrté – kameny.

Albert Einstein v rozhovoru
s Alfredem Wernerem
pro *Liberal Judaism*
(1949)

KAPITOLA PRVNÍ

ZÁPADNĚ OD ŠTRASBURKU,
ALSASKO-LOTRINSKO
4. SRPNA 1944

Asi dvanáctiletý blondatý kluk šplhal po rozlámaných cihlách, ohořelých trámech a rozbitém sklu na hromadu sutin. Hnědou košili měl na cáry a boty bez tkaniček vypadaly, jako by mu měly každou chvíli spadnout z nohou. Přesto skákal obratně jako kamzík a rychle vylezl až nahoru, natáhl hubenou ruku a vítězně zdvihl nad hlavu poklad, pro nějž se tam vypravil.

Ostatní kluci, mladší nebo méně odvážní – anebo naopak rozumnější – sledovali z chodníku rozrytého kráteru, jak si blondáček vítězně omotal blyštivý staniolový pásek kolem krku a vydává se na zpáteční cestu.

„Klukům se hodí všechno,“ poznamenal vojín Teddy Toussaint sedící za volantem džípu. „My jsme v tomhle věku sbírali víčka od lahví.“

„My zase sbírali karty s baseballovými hráči... Ale to byla jiná doba,“ řekl poručík Lucas Athan a připadalo mu, že to bylo někdy před tisíci lety a miliony mil daleko.

„To mi povídejte,“ uchechtl se Toussaint. „Například po mně tenkrát nikdo nestřílel.“ Vytáhl z kapsy balíček žvýkácího tabáku Red Man a odlomil kousek. „Poručíku?“ natáhl k němu ruku s tabákem.

„Ne, díky.“ Lucas sledoval, jak chlapec seskočil zpátky na ulici a předal staniolový pásek kamarádům k prozkoumání. Připomínal mu kamaráda z dětství, Paulieho, který takhle hrdě ukazoval spolužákům špičku šípu, kterou na školním výletě vyhrabal ze země. Tucty dalších staniolových pásků visely na troskách vybombardo-

vaných domů a holých větvích stromů. Aluminiové stužky jako konfety vypouštěla německá letadla, aby narušila radiokomunikaci spojeneckých sil. Nacistům nešla upřít vynalézavost a i tady, na území, které museli momentálně opustit, nechali za sebou nastražené miny nebo osamělé odstřelovače na opuštěných věžích s hodinami.

Toussaint tvrdil, že správné sousto žvýkacího tabáku bystří smysly, což dokázal den předtím, když prohlíželi kostel a on sundal odstřelovače číhajícího na kůru. Jeden výstřel a skopčák spadl přes zábradlí na dlažbu. „Tři roky po sobě jsem vyhrál v Baton Rouge závody ve střelbě,“ pochlubil se Toussaint.

Jelikož byli na tajné předsunuté misi, byla jejich cesta nebezpečně nezajištěná a Lucas byl rád, že mu Toussaint kryje záda. Toussaint byl voják tělem i duší, což se o Lucasovi říct nedalo. Komise pro navrácení kulturních památek, miniaturní soubor expertů na umění a architekturu, kteří měli nalézt a zachránit poklady, jež nacisté během let po celé Evropě naloupili, si Lucase vyžádala od pěchoty.

Naverbovaní členové komise byli v civilu kurátoři muzeí, obchodníci s uměním nebo vysokoškolská učitelé, což byl i Lucasův případ. Jejich úkol byl náročný: německá armáda už odvezla téměř dva miliony cenných obrazů, soch a dalších uměleckých děl z Itálie, Francie, Belgie, Polska a Holandska a Němci pořád ještě neměli dost. Naloupené umění bylo ukrýváno v tajných skrýších, odkud mělo být převezeno do Führerova muzea, jakmile vyhrají válku – o čemž nacisté nikdy nepochybovali.

Až do invaze v Normandii.

Ale i dva měsíce po vylodění musely spojenecké síly tvrdě bojovat a mnoho mužů padlo, aby byla osvobozena území ztracená na počátku války. Zuřivé boje o městečko Saint-Lô v severozápadní Francii už trvaly týdny a vyžádaly si jedenáct tisíc mrtvých. Oblast, jíž Lucas s Toussaintem projížděli, byla sice daleko za frontovou linií, ale stejně byla nanejvýš nebezpečná. Obyvatelé Alsaska-Lotrinska byli v roce 1939 vyhnáni z domovů a následujícího roku bylo území připojeno k Říši a znovu osídleno Alsasany německého původu. Slavná štrasburská románská synagoga s kupolí vysokou čtyřiapadesát metrů byla nacisty vypálena.

Lucas si byl dobře vědom, jak je jeho mise v každém směru riskantní, ale navíc ho zaráželo, že rozkazy nedostával přímo od Komise pro navrácení kulturních památek, ale od jejího nadřízeného, Úřadu pro strategické služby. Cíl mise musí být považován za nesmírně důležitý.

V obálce nacpané v náprsní kapse jeho maskovací bundy byl rukou namalovaný plánek cesty k místnímu dolu na železnou rudu, kde byla údajně schovávána spousta ukradených děl. V obálce byla rovněž zrnitá fotografie nejcennějšího předmětu – osária čili schránky na tělesné pozůstatky, sarkofágu, který Rommel ukradl z muzea v Káhiře. Lucas netušil, proč právě tahle rakev by měla být tak důležitá pro armádu, ale vzhledem ke svým znalostem klasických obrazů a soch se stal přirozeným adeptem na tuto misi.

„Poručíku,“ ozval se Toussaint a vystoupil z džípu. „Vypadá to, že dorazil uvítací výbor.“ Toussaint držel pušku M1 připravenou ke střelbě, ale hlaveň měl skloněnou k zemi. Proti nim klopýtavě přicházel starý pán s bílým kapesníkem přivázaným na násadě od smetáku.

„*Ich bin der Burgermeister*,“ řekl starý pán – jsem starosta – načež se zeptal, jestli Američané umějí německy.

„*Ja ich kann das*,“ odpověděl Lucas nejistě a s povděkem si vybavil bleskový kurz německého jazyka, který pro něj zorganizovala zpravodajská služba, než ho sem poslali. Pak dodal, že je poručík americké deváté armády.

Starý pán přikývl. „Němečtí vojáci jsou pryč,“ řekl a mávl rukou směrem k pobořeným domům a obchodům, jako by to byl důkaz. „Odešli přede dvěma dny. Zůstali jen civilisté.“

Lucas by mu rád věřil, ale byl natolik zkušený, aby zůstal ve střehu. Zrada patřila k válce stejně neodmyslitelně jako kulky. Zjistil to poměrně záhy, když pomáhal mladičkému německému vojákovu zavalenému troskami a ten se po něm z posledních sil ohnal zlomeným bajonetem.

„Hledáme důl na železnou rudu,“ řekl Lucas.

Starosta, opírající se ztěžka o tyč ke smetáku, se zatvářil ostražitě.

„Můžete nás tam vzít?“ Doufal, že to vyznělo spíš jako rozkaz než prosba.

Starosta chvíli mlčel. „Neublížíte lidem, co se tam schovávají?“ zeptal se nakonec.

Opuštěné doly sloužily často jako protiletdecké kryty. „Hledáme ukradená umělecká díla,“ vysvětlil Lucas. „O nic jiného nám nejde.“

Starosta si Lucase prohlížel, jako by z výrazu jeho tváře dokázal poznat, jestli mu může věřit. Pak si povzdechl a mávl rukou, aby ho Američané následovali. Džíp nechali na silnici – nebylo pravděpodobné, že by tu v dohledné době mohl bránit provozu – a vydali se za starostou po rozbombardované ulici plné kráterů a rozbitých cihel. Toussaint pečlivě prohlížel všechny otvory po dveřích a prázdná okna. Skupinka dětí vedených klukem v roztržené hnědé košili, v rukou kousky staniolové fólie, je s odstupem sledovala.

Lucas si připadal jako krysař vedoucí děti z Hamelnu – města jen pár set kilometrů vzdáleného – do temných lesů obklopujících město. Nad hlavou jim čnely jilmy a smrky, jejichž horní větve byly ozdobené staniolovými páskami jako vánoční stromky. Země byla pokrytá kluzkou vrstvou tlejícího listí a mechem obrostlými kusy dřeva. Teplota poklesla o nějakých pět stupňů. Ta trocha slunce, která pronikala zataženou oblohou, sotva prorazila baldachýn větví. Lucas odepnul od opasku baterku a svítil na cestu.

„Tohle se mi zrovna dvakrát nelíbí,“ řekl Toussaint, pušku měl odjistěnou a připravenou ke střelbě. „Připadá mi to jako past.“

Lucasovi to taky moc bezpečně nepřipadalo, ale co se dalo dělat? Byl to rozkaz a jeho nadřízený mu dal jasně najevo, ať se nevrací s prázdnou.

Starosta teď násadou od smetáku rozhrnul křoví a na zemi se objevily trávou zarostlé kolejnice. Sledovali je asi čtyři sta metrů, až les začal řídnout a před nimi se objevila rezavá vrata jako vstupní brána do nějaké katedrály překvapivě vestavěné do vnitřku kopce. Teď už si Lucas připadal opravdu jako v nějaké pohádce – v jedné z těch temných teutonských pohádek, kterými tady krmili tu zuboženou tlupu dětí, co se za nimi ploužila lesem. Starosta zaklepal tyčí třikrát na bránu, chvíli počkal, a pak zaklepal třikrát ještě jednou.

Lucas zaslechl, jak mluví s někým uvnitř – měl pocit, že starosta řekl jen: „To jsem já, otevři“ – a vzápětí slyšel, jak někdo vevnitř od-

sunuje těžkou železnou závoru. Pak bylo slyšet skřípění nenamazaných koleček a kladek a řinčení řetězů, vrata se pomalu otevřela a za nimi se objevil ve skále vytesaný klenutý tunel, v němž se v dálce ztrácely rezavé koleje.

Muž zachumlaný do bobřího kožichu ohromeně zíral na Lucase a Toussainta, který na něho mířil puškou.

„Co jsou zač?“ vyhrkl muž v kožichu. „Proč jsi je sem přivedl?“

„Chtějí jenom ty obrazy.“

„Ty jsou pro Vůdce! Když se ztratí, tak si to odnese!“

„To riziko jsem už posoudil, Emile,“ řekl starosta.

Emil se ušklíbl. „Dobře. Na tvou zodpovědnost.“

Starosta se otočil na Lucase a kývl hlavou k tunelu. „Pojďte za mnou.“

Prošli kolem zamračeného Emila a sledovali starého pána do útrob tunelu. Vzduch tu byl ještě chladnější a vlhčí. Jediné slabé světlo pocházelo od žárovek pověšených na kabelu pod stropem. Kdesi v dálce hučel generátor. Až po chvíli si Lucas všiml, že procházejí kolem desítek vyděšených lidí schoulených podél zdí. Rozsvítil baterku a v jejím světle se objevil starý muž se ženou, kteří padli na kolena a tiše se křížovali.

„*Amerikaner!*“ slyšel šeptat, když šli dál do nitra tunelu.

„Co si sakra myslí?“ ozval se Toussaint. „Že je chceme postřílet?“

„Nejspíš,“ řekl Lucas. *A může se jim člověk divit?* pomyslel si. *Hrůzy téhle války stále pokračují.* Viděl věci, které by si dříve nedovedl ani představit: zajatí odbojáři pověšení na stromech; obyvatelé celých měst nahananí do stodol, které pak nacisté zapálili. Tihle lidé, co se tu ukrývali, si nepochybně mysleli, že spojenci jsou schopní stejných zvěrstev jako nacisté. Jednoho dne se dozvědí pravdu a zahanbeně svésí hlavy.

Díval se upřeně do tmy před sebou a následoval starostu dál a dál do hloubi tunelu. Prošli kolem výklenku, kde na slepé koleji bylo odstaveno několik vozíků na rudu. Tady už žádní lidé nebyli; obě strany tunelu lemovaly dřevěné bedny a krabice. Většina měla na bočích nápisy – Lucas s námahou četl jména muzeí a soukromých sbírek, z nichž byl obsah beden uloupen; kartonové visačky zase uka-

zovaly, kam byl obsah beden určen. *Němci si potrpí na pořádek, i když kradou*, pomyslel si. Na mnoha visačkách bylo napsáno Carinhall – Göringovo velkolepé sídlo v Schorfheide, kousek od Berlína. Bylo potěšující, že tahle umělecká díla se tam už nedostanou.

Zatím ale neviděl nic, co by vypadalo jako sarkofág, který měl najít. Vzal starého muže za loket a zastavil ho, pak vyndal z náprsní kapsy fotografii sarkofágu.

„Neviděl jste tu něco takového?“

Starosta si zkoumavě prohlížel fotografii označenou – vzhledem k reliéfu vousatého pastýře vytesanému na víku osária – jako *Der Hirte*, pastýř.

„Je to z kamene,“ podotkl Lucas německy a roztáhl paže, aby ukázal, že rakev by měla být necelé dva metry dlouhá a něco přes půl metru vysoká.

Starý muž si dál mlčky prohlížel snímek a Lucas měl pocit, že přímo vnímá, jak starý pán zvažuje všechna pro a proti.

„Viděl jste to, vidíte?“

Muž neodpověděl.

Lucas zopakoval otázku.

„Nějaký problém, poručíku?“ zeptal se Toussaint, vyplivl žvanec tabáku a zdvihl hlaveň pušky. „Mám ho přimět, aby se bál božího hněvu?“

Lucas zavrtěl hlavou a odstrčil hlaveň pušky stranou. „Zaveďte mě k tomu,“ řekl starostovi.

Stařík vytáhl z kapsy špinavý červený hadřík a otřel si rty. Pak rezignovaně přikývl a pokračoval dál do hloubi dolu. Jak pokračovali, vzduch byl stále chladnější a světla stále ubývalo. Kamenné zdi tunelu byly zjizveny údery hornických krumpáčů a výbuchy dynamitu, chodba se stále více svažovala a její povrch byl nerovný. I žárovky byly od sebe stále dál, takže když se tunel náhle stočil, Lucas měl pocit, že tam za rohem na ně čeká samo peklo.

Na okamžik to tak opravdu vypadalo. Před nimi se rozevřel obrovský prázdný prostor, černý jako uhl. Lucasova baterka ani nedosvítla na jeho druhou stranu. Stařík náhle zmizel, ale než Lucase napadlo varovat Toussainta, zaslechl kovové cvaknutí a uviděl ve tmě

proud modravých jisker. Instinktivně uskočil a vytrhl z pouzdra pistoli, ale než stačil vypálit – na co vlastně? – oslepila ho náhlá záplava světla z řady lamp.

Když se mu oči přizpůsobily té záři, uviděl starostu opřeného o zeď, ruku stále ještě na páce průmyslového spínače. Před nimi se rozkládala obrovská prostora velká jako vlakové seřadiště, jejíž strop byl tak vysoko, že mizel ve tmě. Před sebou uviděl tucty kolejí vedoucích nejrůznějšími směry, polámaná kolečka a rozbité dopravníkové pásy.

Uprostřed toho všeho, poskládané jako dříví na topení, se nacházely tisíce pláten v ozdobných rámech a kolem nich stovky soch, některé obalené slámou, jako by byly právě připraveny k odeslání. Lucas věděl, že velmi podobná skladiště byla objevena v Buxheimu a Heilbronnu, ale tohle muselo být daleko největší.

„Panebože,“ řekl Toussaint.

„Kdy to sem všechno navezli?“ zeptal se Lucas.

Starosta pokrčil rameny. „Nákladáky přijížděly a odjížděly. Všechno dělali vojáci,“ řekl. „My se na nic neptali.“

Německá národní vlastnost – na nic se neptat, pomyslel si Lucas a popošel dopředu. Prohlédl si pár nejbližších obrazů – většinou domácí scenerie vlámského nebo valonského původu – a soch. Ty byly převážně klasické, řeckého nebo římského původu, což byla jeho odbornost. Některé z nich dokonce dokázal identifikovat. Když psal před čtyřmi lety doktorskou práci, viděl jejich obrázky v učebnicích.

Když kráčel dál ke středu jeskyně, připadal si jako ve snu – nad každým kouskem měl chuť se zastavit, prohlížet si ho a obdivovat. Všechno to bude třeba velice opatrně vyvézt ven, a jakmile bude po válce, vrátit to do původních sbírek. Což bude velice náročná práce, a Lucase napadlo, že by se mohl dobrovolně přihlásit, aby ji řídil. Dokonce byl ochoten zůstat kvůli tomu v armádě – protože kdy se mu ještě naskytne takováhle úžasná příležitost?

„Jak chcete zatraceně najít jednu pitomou rakev v tomhle bordelu?“ ozval se za ním Toussaint. Zbraní jakoby mimochodem mířil na starostu.

Lucas, fotografii stále ještě v ruce, procházel kolem soch a váz a džbánů. Prohlédnout všechny předměty tady shromážděné by mu

selo trvat celé dny. Otočil se znova ke starostovi a zamával fotografii. „Kde to je?“

Starý pán třesoucím se prstem ukázal před sebe, ale nehnul se z místa, dokud Toussaint nemávl puškou žádaným směrem. Lucas se vydal za starostou a jednou nebo dvakrát měl pocit, že mezi bednami a podstavci soch zahlédl nějaký pohyb.

„Viděls to?“ zeptal se, ale Toussaint pokrčil rameny: „Co jako?“ Asi mám pocuchané nervy, usoudil Lucas.

Teprve když došli téměř až na nejbzdálenější konec jeskyně a před nimi se objevil do kruhu sestavený prstenec vozíků, který jako by vymezoval oddělenou oblast, starosta se zastavil.

„Je tam uvnitř?“ zeptal se Lucas.

Starosta přikývl, ale zůstal stát.

„Víte to jistě?“

„*Ja, ja.*“

„Půjdu se tam kouknout,“ řekl Lucas Toussaintovi. „Zůstaňte tady a dohlédněte tady na dědečka.“

Vyšel z úkrytu za bednami a s pistolí v ruce se vydal k oblouku vozíků. Na jednom z nich povlával plakát s hákovým křížem. Když se přiblížil o něco blíž, přečetl i text pod svastikou: *Bestimmungsort: Berchtesgaden/Kehlsteinhaus.*

Hitlerovo soukromé horské sídlo.

Není divu, že starosta nechtěl jít dál. Představa, že zrazuje samého Führera, který kvůli němu přijde o nakradený majetek, ho musela vyděsit. Nedej bože, kdyby se z toho někdy musel zodpovídat.

Lucas proklouzl mezi dvěma vozíky, které budily dojem, že tam stojí tak, aby fungovaly jako bunkr chránící neopatrné návštěvníky před výbuchem. Prostor uvnitř nebyl větší než badmintonové hřiště a skýtal děsivý pohled.

Nejdřív si myslel, že tam v prachu leží nějaký strašák. Paže a nohy měla ta věc rozhozeny doširoka a vypadalo to, že v rukávech a nohavících není žádné tělo, jen snad trocha slámy. Dokonce i hlava ležící tváří k zemi vypadala jako shnilá dýně – oteklá a oranžová, ta trocha kůže, kterou bylo vidět, byla zjizvená a flekatá. *Jak dlouho už tu ten mrtvý může ležet, dumal Lucas, a co toho muže zabilo?*

Pak cosi za mrtvolou a výš nad zemí upoutalo jeho pozornost. Připevněn na čtyřech mořských konících, kteří by jako tvořily oltář, byl uveleben sarkofág. Lucas nemusel ani jít blíž, aby věděl, že našel, co hledal. I z dálky poznával sedlové víko sarkofágu a zaostřené rohy; sarkofág byl omotaný řetězem, aby nikdo nemohl otevřít víko. Víc detailů při tomhle osvětlení rozeznat nedokázal. Jako by rakev skrýval její vlastní stín.

Pak uviděl znova ten pohyb, něco se mihlo po pravé straně.

„*Halt! Hände hoch!*“ zařval a s pistolí v ruce se otočil vpravo.

Ozvalo se chrastění šterku pod botami.

„*Komm raus, oder ich schiesse!*“

„Ne, nestřílejte!“ ozval se dětský hlas v němčině.

„Co se děje?“ zavolal Toussaint.

Zpod jednoho z vagonků se vydrápal blondatý kluk, hubené ruce držel nad hlavou. Lucas si znova vzpomněl na Paulieho, jak držel nad hlavou hlavici šípu, aby ji všichni viděli.

„Poručíku?“ zařval Toussaint a rozběhl se ke kruhu s puškou připravenou k výstřelu. „Jste v pořádku?“

Lucas sklonil pistolí. „Jo, v pořádku!“

Toussaint se prosmekl mezi vozíky, pušku zdviženou nad hlavou. „Kristepane,“ vyklouzlo mu. „Málem jsem toho kluka zastřelil.“

„Hanseli, co tady děláš?“ řekl starosta přísně, ale pořád zůstával vně vozíků na rudu. „Nezakázal jsem ti, abys chodil takhle daleko dovnitř?“

Lucas se málem zasmál. *Hansel. Kde nechal Gretu? Možná, že se opravdu ocitl v jedné z Grimmových pohádek.*

Chlapec až teď uviděl mrtvolu a vytřeštil oči.

„Jenom jsem... chtěl jsem jenom dostat čokoládu,“ vyhrkl.

Dokonce i němečtí kluci už věděli, že Američani jsou dobrým zdrojem čokoládových tyčinek Hershey. Lucas měl jednu v kapse blůzy: schovával si ji k večěři, ale vypadalo to, že Hansel ji potřebuje mnohem víc než on. Aby odtrhl chlapcův pohled od mrtvoly, vyndal tyčinku z kapsy a nabídl ji chlapci.

„Tak na,“ řekl, „zasloužíš si ji.“

„Nic mu nedávejte,“ zavolal starosta. „Byl neposlušný.“

Ale Lucas byl tak potěšený, že objevil sarkofág, aniž by byl při hledání zabit, že byl ochoten se o to štěstí podělit. Splnit příkaz Komise pro navrácení kulturních památek byla jedna věc; splnit supertajný rozkaz Úřadu pro strategické služby, to bylo něco jiného. Chlapec s očima upřenými na čokoládovou tyčinku natáhl ruku a udělal krok dopředu, když klopýtl o něco ukrytého v prachu.

Tó má z toho, že nemá v botách tkaničky, pomyslel si Lucas; v té chvíli nášlapná mina detonovala a výbuch byl tak silný, že ho vymrštil do vzduchu, a když zády narazil na hradbu vozíků, všechny kosti v těle se mu otřásly a před očima uviděl záplavu explodujících hvězdiček. Pak ho obklopila tma jako o půlnoci v pohádkovém lese.

KAPITOLA DRUHÁ

2. ZÁŘÍ 1944

Lidé na něj byli milí. Až moc.

Teď, když už nebyl poručík Lucas Athan, ale zase jen univerzitní učitel, přál si jen jedno: vrátit se nepozorovaně k občanskému životu.

Jenomže i když na sobě neměl uniformu, ale pomačkaný hnědý oblek a v ruce ošoupanou aktovku, stejně na sebe upoutával pozornost. Aby ne, s černou páskou přes levé oko a výmluvnou jizvou na čele, kde se zasekl ocelový úlomek miny, bylo každému jasné, že jde o vojáka, který splnil svou vlasteneckou povinnost a byl se ctí propuštěn z armády.

A každý, s kým se setkal, chtěl jeho obět ocenit.

V restauracích se za něj snažili zaplatit. V autobusech ho pouštěli sednout. Jednou v Central Parku ho jeden muž zastavil a řekl mu, že mu připomíná jeho syna, který padl na pláži Omaha, a že kdyby měl někdy chuť jít na nějakou broadwayskou show, stačí, aby mu zavolal. „Na jakoukoliv, na kterou si vzpomenete. Zavolejte, a máte u okénka Will Call rezervovány dva lístky. Muž vsunul do kapsy Lucasovy košile navštívenku, a když se na ni Lucas později podíval, ukázalo se, že jméno patří vlastníkovvi prominentního řetězce divadel.

Nikdy žádnou z těch nabídek nepřijal.

Po operaci v New York Hospital strávil pár týdnů s rodiči v New Yorku, v bytě nad rodinnou restaurací Olympus v Queensu. Byla to typická řecká restaurace, výjimečná tím, že ji jeho otec Stavros Athanasiadis vybudoval z ničeho. Jako mnoho imigrantů si otec zkrátil jméno: „Teď jsme Američani,“ prohlašoval často, když byl Lucas malý, „začínáme nový život s novým americkým jménem.“

Ale Lucas se nelopotil s doktorátem, aby strávil zbytek života nad restaurací. Byl si dokonce téměř jistý, že teď, když byl zase doma a –

byť trochu pošramoceny – přežil válku, tajným přáním jeho otce je, aby restauraci převzal. A po pravdě řečeno, co by mohlo být pro podnik lepší než zraněný voják u pokladny?

Jenomže k tomuhle se propůjčit nehodlal.

A právě když přemýšlel, co podnikne, zčistajasna dostal dopis z Princetonské univerzity, že pokud by si přál pokračovat v přednášení, je vítán zpět a může začít v zimním semestru. *Jak víte, motto naší univerzity zní: „Sloužíme národu“ a jak fakulta, tak členové dozorčí rady jsou hrdí na to, že naplňujeme tuto zásadu všemi nám dostupnými prostředky.* Děkan ještě iniciativně připsal, že pokoj, který měl Lucas původně ve městě pronajatý, je stále volný.

Jako kdyby bůh vyslyšel jeho přání.

Na zastávce na okraji kampusu vystoupil z vlaku, naložil zavazadla do kufru místního taxíku a nechal se odvézt k viktoriánskému domu na Mercer Street, kde bydlel předtím, než ho povolali do armády. Na druhé straně silničky parkovala černá limuzína, jakou v téhle tiché a stromy lemované části města člověk běžně nevidí. Ale než o tom mohl nějak přemýšlet, na verandě se objevila paní Caputová, cestou si utírala ruce do zástěry a seběhla ze schodů, aby ho objala. Tony Caputo stále ještě sloužil někde v Pacifiku a Lucas věděl, že ty slzy v očích a objetí patří stejně tak jejímu vzdálenému manželovi jako jemu. Ačkoliv byla jen o pár let starší než on, možná jí bylo tak třiatřicet nebo čtyřiatřicet, vždycky se k němu chovala jako matka, hubovala ho, že pracuje dlouho o noci a že je sám. Jednou nebo dvakrát se při snídani objevily v jídelně svobodné ženy a Lucas vytušil, že tam jsou na zkoušku.

„Vaše ubytování je připravené,“ řekla a otřela si slzy. „A upeču celé kuře. Amy už je devět, ale to vám určitě poví sama, až přijde ze školy.“

Oba se zasmáli a paní Caputová pomohla Lucasovi vynést zavazadla po rozvrzaných dřevěných schodech do posledního podlaží, kde už byly dveře do Lucasova pokoje otevřené. Připadalo mu, jako kdyby se tu čas zastavil a žádná z těch hrůz, které prožil, se nestaly. Lůžko v rohu bylo ustlané a pestrobarevná přikrývka byla táž, jakou si pamatoval. Přenosný vaříč a rádio stály na polici, stůl před střeš-

ním oknem. Listy na starém dubu venku se začínaly zabarvovat. Dokonce slyšel, jak kape provizorní sprcha, kterou Tony Caputo instaloval v jeho maličké koupelně; když si chtěl namočit vlasy, musel se sehnout téměř jako hadí muž.

„Nechám vás, abyste se mohl vybalit,“ řekla paní Caputová. „Večeře bude v půl šesté. Je to fajn, že jste zase doma.“ Jak bylo v téhle době zvykem, „doma“ se nevztahovalo k nějaké konkrétní adrese, ale k celé Americe.

„Doufám, že Tony mě bude brzy následovat.“

„Doufám, že se už vrátí všichni.“

Jakmile osaměl, postavil se k oknu a díval se na stromy na zanedbané zahrádce, rozpadající se houpačku a drátěný plot. Přesně na tomhle místě stál, než odjel do přijímače pro nováčky. Možná, že čas je opravdu jenom fikce, jak některé z nejnovějších teorií tvrdí. Možná nikdy z tohoto pokoje neodešel. Možná žádné zranění neexistuje. Ale pak uviděl ve skleněné tabuli okna svůj odraz a černá páska ho vrátila do skutečnosti.

Vybalil zavazadla, rezervní kalhoty a saka pověsil do skříně a láhev skotské ukryl v nejnižší zásuvce prádelníku. Pak spolkl dva aspiriny a lehl si na postel. Ramena ho bolela, jak na nich měl popruhy tašek. A čelo ho bolelo také. Doktoři slibovali, že se bolest časem vytratí, ale zatím to někdy bylo hodně zlé. Také tvrdili, že si časem zvykne na vidění jedním okem, ale zatím pořád narážel do věcí na straně, kde oslepl. Pod páskou sice měl skleněné oko, ale lidi pohled na něj znervózňoval a nevěděli, kam se koukat – páska tyhle problémy vyřešila.

A pak nečekaně usnul. Uspaly ho ty utěšující zvuky – šustění listů za oknem, šramocení vodovodních trubek, vrzání a vzdychání starého dřevěného domu. A pak také měkká a důvěrně známá postel a tlumené světlo nastupujícího podzimu. Když o pár hodin později otevřel oči, nejdřív nevěděl, co ho probudilo. Ucítil vůni pečeného kuřete, rachocení v radiátoru a vzápětí dupot na schodech. Sotva stačil zvednout hlavu z polštáře, když se dveře rozlétly a v nich stála holčička v červeném kabátě, ječela jeho křestní jméno a skočila na postel.

„Amy,“ volala paní Caputová z přízemí. „Řekla jsem, ať ho nebudíš!“ Amy se k Lucasovi přitulila jako velké štěně a vši silou ho objímala.

„No, no,“ protestoval. „Opatrně. Už jsem starý člověk.“

„Ty nejses starý! Ale mně už je devět!“ řekla a odtáhla hlavu, aby si Lucase lépe prohlédla. „Co máš s okem?“

„Měl jsem malou nehodu.“

„Jakou nehodu?“

Vycítil, že Amy je na jedné straně zvědavá, co se mu stalo, na druhé straně dostala strach, aby se to samé nestalo jejímu otci.

„Něco mi vlétlo do oka,“ řekl Lucas, „a teď musím nosit takovouhle pásku, jako nějaký pirát.“

„Bolí tě to?“

„Vůbec ne,“ ujistil ji, ačkoliv měl občas pocit, že ta prázdná oční jamka je jako sněhová koule pohřbená v jeho hlavě.

„Večeře!“ ozvalo se zezdola. „Honem, ať to nevystydne.“

„Maminka ti udělala tvůj oblíbený moučník,“ špitla Amy. „Oplatkový dort.“

„Neměla si kvůli mně dělat práci,“ řekl, posadil se a rozhlédl, kde skončily jeho boty.

„Řekla jsem jí, ať ho udělá. Mám oplatkový dort ráda.“

Amy dovedla využít příležitosti. „Řekni mamince, že jsem hned dole.“

„Už jde!“ křičela Amy, sotva se za ní zavřely dveře. „A řekla jsem vám,“ křičela pro všechny v doslechu, když scházela po schodišti, „že jsem dneska vyhrála soutěž v hláskování?“

I když šlo jenom o večeři pro tři, paní Caputová navařila jídla pro deset osob. *Jak to dokázala, když všechno možné bylo na potravinové lístky, nechápal. Žřejmě si lístky kvůli němu šetřila,* pomyslel si proviniile. Neměl moc hlad, ale snažil se předstírat, že ano.

I jídelna vypadala přesně tak, jak si ji pamatoval: od otlučených dřevěných židlí, umělých květin vprostřed jídelního stolu a vybledlého obrazu madony nad příborníkem až po zarámované reprodukce slavné Rafaelovy *Madony Granduca* visící v Palazzo Pitti ve Florencii.

Nebo už tam nevisí? Podle toho, co Lucas věděl, mohl i tenhle Rafael teď ležet v nějaké jeskyni a čekat tam na vítězství Třetí říše.

Ukázal na prázdné místo u stolu, na kterém sedávala postarší ne-provdaná dáma bydlící v ložnici pro hosty ve druhém patře. „Co se stalo s paní Hewittovou?“

„Začaly ji zmáhat ty schody,“ řekla paní domu a štouchla do Amy, aby vrátila bramborovou kaši před Lucase. „Teď bydlí se svou sestrou v Passaicu. V budově s výtahem.“

Lucas si vzal trochu bramborové kaše a všiml si, jak se paní Caputová usmála.

„Dejte si na to trochu margarínu,“ řekla. „Jste hrozně hubený.“

„A vy jste zase hrozně dobrá kuchařka.“ Věděl, že si musí nechat v žaludku místo na utajovaný dort. „Pronajala jste její pokoj?“

„Jo,“ skočila do rozhovoru Amy. „Jmenuje se Taylor. Ale nikdy tu doopravdy není.“ Lucas pochopil, že Amy nemá pana Taylora ráda.

„Že tu není?“ zeptal se. „A kde je?“

Paní Caputová pokrčila rameny. „Říká, že má práci v Trentonu. Má to něco společného s výrobou letadel.“

Civilisté důležití pro vojenský průmysl často dostávali odklad.

„Ale je tichý jako myška a nikdy s ním nebyly problémy,“ dodala. Vypadalo to, že ani paní domu ho nemá moc v oblibě. „A nájem platí vždycky včas.“

V tuhle dobu měl každý potíže dostat svým závazkům – finančním i citovým. Lucas věděl, že paní Caputová si nepřeje nic jiného, než aby byl Tony zpátky, v bezpečí a zdrav, a měli dům zase jen sami pro sebe. Ale uskrovnit se a přežít bylo heslo dne a spousta lidí na tom byla hůř.

Když paní Caputová přinesla oplatkový dort, nějak se mu podařilo tvářit se překvapeně a vydolovat v žaludku místo pro pořádný kus, který mu paní Caputová ukrojila. Jen Amy si stěžovala, že nahore na dortu není šlehačka.

„Dneska není k sehnání,“ povzdechla si paní Caputová. „Jdete do obchodu a jeden den ještě není a druhý den už není.“

Jakmile paní Caputová sklidila ze stolu nádobí a Amy zmizela nahore, aby si udělala úkoly, Lucas vyšel na verandu a zapálil si camelku.

Limuzína, která parkovala na druhé straně ulice, už odjela, ale patrový starobylý dům za upravenou předzahrádkou byl celý rozsvícený a otevřeným oknem Lucas slyšel smyčcový kvartet. Nejdřív si myslel, že hraje gramofon, ale když sešel po schodech z verandy na chodníček k domu, pochopil, že v předním pokoji domu nacvičují nějakou skladbu. V univerzitním městě, jako je Princeton, to nebylo až tak překvapující. Dolehl k němu smích a cinkot sklenic. Kdosi záměrně zahrál drásavé zvuky na violoncello. Starší mužský hlas s německým přízvukem řekl něco v tom smyslu, že začnou znova a tentokrát všichni ve stejné tónině.

Další smích. Ale ten přízvuk v něm vyvolal vzpomínky.

Poslouchal smyčce – hráli Mozarta, pokud se nepletl – a přitom proti své vůli slyšel starého starostu, jak se německy ptá, jestli neublíží lidem schovávajícím se v šachtě. Ale nebyl to on, kdo nastražil minu, která poslala malého kluka do království věčného, utrhla Tous-saintovi nohu a jeho připravila o oko. Když dokouřil, zašlápl cigaretu na chodníku a vrátil se dovnitř. Paní Caputová si prozpěvovala v kuchyni, kde právě domývala nádobí.

„Můžu vám pomoci?“

„Ne, kdepak,“ řekla přes rameno. „Už jsem téměř hotová.“

„Takže teď se vám tu přes ulici usadil smyčcový kvartet,“ řekl.

„Prosím?“ zeptala se, zavřela vodu a utřela si ruce do hadříku na nádobí.

„Tam přes ulici, slyšel jsem tam hudbu. Bydlí tam nějakí hudebníci?“

„Aha, ne, to ne. To je ten profesor. Nastěhoval se tam chvíli po tom, co jste narukoval.“

„Jaký profesor?“

„Einstein.“

Lucas ohromeně mlčel. Jako každý věděl, že Albert Einstein uprchl před nacisty a v roce 1933 emigroval z Berlína a usadil se v Princetону, kde se stal profesorem teoretické fyziky. Lucas ho dokonce párkrát v kampusu zahlédl. Ale to ještě Einstein nebydlel na Mercer Street naproti Caputovým.

„Je to moc milý pán,“ řekla paní Caputová. „Jednou viděl Amy, jak se vrací ze školy s pouzdrém na housle, a moc pěkně si spolu popovídali o hudbě.“

Takže to byl Einsteinův hlas, který tam s humorem řídil muzikanty. A to kvůli němu tam parkovala ta velká černá limuzína. Chvilku přemýšlel, který hodnostář nebo vládní úředník slavného muže navštívil.

„V létě se někdy posadím na verandu a poslouchám. Tonymu se to bude určitě líbit,“ dodala maličko nejistě.

„Určitě,“ přikývl Lucas.

Oba si byli vědomi, že vyslovili jenom zbožné přání.

„Takže dobrou noc,“ zvedl se Lucas. „A děkuju za ten dort,“ dodal a zamířil ke schodům.

„Spát můžete, jak dlouho chcete. V pondělí je Svátek práce.“

V pokoji nahoře bylo horko a dusno, a tak otevřel okno dokořán. Když vystrčil hlavu ven, stále ještě slyšel smyčce z Einsteinova domu. *Tó budou naši koukat*, pomyslel si. Udělalo na ně velký dojem, když jim poprvé řekl, že dostal místo v Princetonu – a co teprve až jim řekne, že Einstein, jeden z nejslavnějších lidí na světě, je jeho soused?

KAPITOLA TŘETÍ

Věděla, že by neměla být na palubě, zvláště při takhle velkých vlnách, ale vzduch dole byl tak zatuchlý, že už tam nemohla vydržet.

Seward, loď amerického námořnictva s obrovským červeným křížem namalovaným na svislém „límci“ paluby a znova na hlavní palubě, pro případ že by nad nimi náhodou letělo letadlo luftwaffe, byl plně obsazený zraněnými americkými vojáky. Ženevské konvence zakazovaly útočit na lodě Červeného kříže, ale nikdo nevěděl, které zákazy kdy budou dodržovány, a proto loď doprovázela dvojice torpédoborců. Severní Atlantik byl plný německých ponorek, které už potopily přes stovku britských a amerických lodí, čímž si vysloužily název vlčí smečka. Dokonce i teď může jeden z jejich periskopů sledovat tuhle flotilu mířící k newyorskému přístavu a německý kapitán může právě teď vydávat rozkaz, aby posádka připravila torpéda k odpálení.

Simone Rashidová, zabalená do pršipláště a s kapucí přes hlavu, se pevně držela zábradlí a dívala se na vzdouvající šedivé vlny. *Celá ta představa – že se válka bude řídit nějakými pravidly – je absurdní*, pomyslela si. Lidé se vzájemně zabíjeli tím nejrafinovanějším způsobem, jaký si dokázali vymyslet, a v rozsahu, který převýšil všechno dosavadní zabíjení, a přitom trvají na dodržování nějakých pravidel, aby existovalo zdání civilizovanosti a morálky. Byli jako děti, které si hrají, ale se strašlivými důsledky. Simone, která vyrůstala v Káhiře, napadlo, že když její bratr s partou kamarádů z anglické školy pojmenované po králi Fuadovi založili tajný klub, měli ve stanovách také plno zákazů a regulací. Zákaz, který ji štval nejvíc, byl hned ten první: zakazoval ženám členství v klubu. Její život byl nepřetržitým zápasem proti diskriminaci. Od soukromé obecné školy přes Oxford

a naposledy na egyptském ministerstvu kultury. Musela dokazovat, že je plně kvalifikovaná, nejprve aby mohla být přijata, a pak, aby brali vážně její vynikající odborné znalosti.

Taky jí nepomáhalo, že je jí teprve dvacet sedm, vypadá na ještě méně, a navíc je moc hezká. Její matka byla temperamentní, rebelující dcera britského diplomata a byla stejně proslulá havraními vlasy jako skandály. Simone zdědila její vzhled a temperament spolu s olivovou pletí a tmavohnědýma očima po otci. Nosila volně střižené oblečení tlumených barev, aby nevypadala tak nápadně, ale jak zjistila, většina mužů to prokoukla a otáčeli se za ní dál.

„Slečno, vy nejste oprávněna být na palubě,“ ozval se za ní mužský hlas málem zanikající v náporech větru. Otočila se a uviděla námořníka v zelené pláštěnce, jak navíjí na cívku mokré lano. „Je to nebezpečné.“

Poklepala si na záchrannou vestu, kterou měla navlečenou přes pláštěnku kolem krku, aby naznačila, že námořníka slyšela. Mladík zavrtěl hlavou. „Než vůbec zjistí, že jste přes palubu, bude už pozdě.“ Pak popošel blíž, aby měl jistotu, že ho nikdo jiný neuslyší, a dodal: „A nejspíš by neotočili, ani kdyby si toho všimli včas.“

Musela se zasmát. Věděla, že má pravdu. Nic nesmělo zdržet *Seaward* a jeho náklad válečných obětí na cestě do bezpečí v USA. Jedna mladá historička a její postarší arabský otec, jejichž přítomnost na palubě byla pro důstojníky a posádku lodi záhadou, by za obracení lodi určitě nestáli. V nejlepším případě jsou na palubě tolerováni; v tom horším jsou podezřelí.

Podporučík, který procházel kolem, se na Simone nevěřičně zadíval. Pak se zamračil na námořníka. „Civilisti musí být v podpalubí,“ zavřel.

Námořník se sklopenou hlavou předstíral, že je zcela soustředěn na navíjení lana.

„Už jsem byla varována,“ přiznala Simone, „ale jsem naprosto schopná se na palubě udržet.“ Její angličtina měla akcent vyšší třídy její matky, jen nepatrně poznamenaný arabským prostředím. Tentokrát ovšem její odpověď nestačila.

Podporučík, nohy doširoka rozkročené, aby udržel rovnováhu na kymácející se palubě, řekl: „To je kapitánův rozkaz. Jděte dolů, okamžitě.“

Simone se dotčeně napřímila – neměla ráda, když jí někdo rozkazoval. „Proč?“ vyhrkla, ale ostří otázky vzápětí otupilo prudké zhrounutí lodě, takže se musela chytit oběma rukama zábradlí.

Podporučík se ušklíbl. „Zachytili jsme přítomnost nepřítelů. Proto.“

Váhavě se vzdala a vydala se k průlezu do vnitřku lodi; loď se houkala a musela se držet kluzkého zábradlí. Nemohla si dovolit žádný rozruch – jak ona, tak otec se dostali na loď jen díky podvodu. Zvací dopisy a povolení k práci, které jim umožnily dostat se na palubu, vyrobila ve své kanceláři egyptského ministerstva. Jakákoliv nežádoucí pozornost by pro ně mohla špatně skončit.

Jakmile se za ní zavřely dveře, oddechla si. Popravdě řečeno, stejně začínala být příliš prochlazená a provlhlá, aby venku pobývala nějak výrazně déle. Odhrnula si kapuci z hlavy a pár kapek ledové slané vody jí sklouzlo za límec, až se zachvěla.

Skutečně zachytili nepřátelskou ponorku, nebo si to podporučík vymyslel? Každopádně nemělo smysl, aby tím děsila otce. Jak sestupovala po zrezivělých schodech níž a níž, zápach z prostorů, kde leželi zranění – prakticky celá loď byla změněna v plovoucí nemocnici – byl stále pronikavější. Kolem ní probíhali zdravotníci s pytlíky krevní plazmy a chirurgickým materiálem. Námořníci si ji nepokrytě prohlíželi. Ani beztvará pláštěnka a záchranná vesta je neodradily.

Kajuta, kterou přidělili Simone a jejímu otci, nebyla – měřeno standardy námořnictva – špatná. A byla dost vysoko nad hladinou, takže mohli občas otevřít okénko a vyvětrat. Když Simone vklouzla dovnitř, otec stále ještě seděl na kraji lůžka a vypadal stejně, jako když odcházela: neholený a oblečený do vybledlého županu studoval otřepaný rukopis. Aniž by vzlhl, řekl: „Je v bezpečí?“

„Předpokládám, že ano.“ Vyklouzla ze záchranné vesty a hodila ji na zem.

„Ale vidělas ho?“

„Samozřejmě, že ne. Vstup do nákladního prostoru je zakázaný. Byla jsem nahoře, na palubě.“ Překročila hromadu knížek a popsa-

ných papírů a otevřela okénko. Poryv mokrého studeného vzduchu vyplnil malý prostor kajuty a papíry se vznesly do vzduchu.

„Co to vyvádíš?“ vykřikl otec a snažil se připlácnout papíry zpátky. „Zavři to okno!“

„Jestli sem občas nepustíš trochu čerstvého vzduchu, tak se tady udusíš.“

„A ty budeš mít na svědomí celou mou práci!“

Otcova práce. Celý život poslouchala o otcově práci. Práce pro něj byla vším. Ale díky své pracovitosti se stal tím, čím byl: nejen vedoucím katedry státních záležitostí na Káhirské univerzitě, ale i světově uznávaným odborníkem na poklady starověkého Egypta. Napsal už na toto téma víc článků a monografií než kdokoliv jiný. Ale na rozdíl od většiny profesorů ho nikdy plně neuspokojovalo vysedávat v archivech nebo v muzeích. Dr. Abdul Rashid – stejně tak jako jeho dcera, jež získala doktorát v Oxfordu – vykopal mnoho pokladů pohřbených v saharském písku. Hůl s tlustým gumovým koncem opřená o stěnu kajuty byla pozůstatkem jeho poslední expedice, na níž Simone objevila sarkofág, který nyní tajně sledovali do jim neznámého místa, kam ho jeho současní vlastníci – nějaká složka amerických ozbrojených sil – převážela.

„Nechceš zajít nahoru do kantýny něco sníst?“ zeptala se.

„Ne,“ zavrtěl hlavou a sklonil opět oči k dokumentu plnému hieroglyfů. „Stačí, když mi něco přineseš.“

„Pojď se mnou,“ trvala na svém. „Nemůžeš se tady v kajutě zavřít na celou cestu.“

Ale už ji nevnímal a tužkou si dělal poznámky na okraj stránky.

Simone se neurazila. Otcovy způsoby byly příkré a udržoval si odstup, ale věděla, že je dva nemůže nic rozdělit. Otec si sice přál – jako všichni Egypťané – syna, ale pak si dceru zamiloval a vychoval ji přesně tak, jako by vychoval syna. Její zesnulá matka by s tím možná nesouhlasila, jenže ta už tu nebyla, aby dceru ovlivnila. Zemřela na rakovinu, když Simone bylo deset let, takže místo aby se její dcera věnovala večírkům a flirtování, pro které žila její matka, věnovala se studiu historie a umění, kterými se zabýval otec. Kdyby tihle dva mohli odcestovat do doby faraonů, byli by dokonale šťastní.

„Přinesu ti nějaké ovoce, ať už to bude cokoliv,“ řekla a lehce se dotkla otcova ramene. „A hrnek horké kávy.“

„Čaj.“

„Pokud tam bude.“ Otec si pořád ještě neuvědomil, že jsou na americké lodi, kde nápojem číslo jedna je káva a nikoliv čaj. „Ale jedno mi slib – oholíš se. Takhle vypadáš jako nějaký pobuda.“

Zabručel, že ano, a Simone, pořád ještě v pláštěnce, odešla z kajuty. Chvilí uvažovala, jestli to nemá vzít přes nákladní prostor, ale i kdyby se jí nějak podařilo dostat se dovnitř, co by tam mohla vidět? Velkou dřevěnou bednu s kovovými petlicemi a třemi visacími zámky velkými jako pěst. A papíry s podrobnostmi o přepravovaném zboží, které by si ovšem nesmírně ráda přečetla. Před pár dny sledovala, jak se bedna nakládá.

„Pozor, madame,“ zavolal na ni voják s náručí plnou sněhobílých prostěradel. „Protáhnu se kolem vás.“

Simone se přitiskla ke stěně a čekala, až kolem ní proběhnou i další dva námořníci nesoucí čisté povlečení. Vnímala chvění ocelové stěny vyvolané běžícími motory. Byly to sice teprve dva dny, co *Seward* opustil přístav Le Havre, ale vibračním motorů už tak přivykla, že by jí snad chyběly, kdyby ustaly.

Jakmile osaměla, vydala se znova po schodech vzhůru a prošla kolem několika prostor sloužících jako chirurgické sály, odkud k ní co chvíli dozníval křik trpících vojáků, jak se otvíraly a zavíraly dveře sálů. Vystoupala ještě výš a zamířila k jídelně. Celá chodba byla proscena vůní hrachové polévky a sendvičů z levného salámu vloženého mezi plátky bílého chleba; měla ale takový hlad, že i tyto vůně jí připadaly svůdné.

A právě když naložila něco jídla na staniolový tácek a rozhlížela se po čaji, rozezněly se sirény. Pak se ozval chraplavý hlas: „Všichni muži na palubu! Toto není cvičný poplach!“

Ten zatracený podporučík si to nevymyslel. Hodila tácek do koše, otočila se a běžela zpátky do kajuty.

„Všichni muži na palubu.“

Výzva ječela tak hlasitě a opakovaně, že si zacpala uši. Všechna světla na lodi varovně blikala, paluba se otřásala dopady tisíců bě-

žících nohou a celá loď jí náhle připadala jako úl, do něhož někdo udeřil holí.

Prodrat se proti proudu námořníků běžících po schodech na palubu bylo téměř nemožné. Když konečně dorazila do kajuty, dokonce i její otec natolik podlehl nervozitě, že odložil župan a oblékl si normální šaty. Pod paží svíral vyboulenou koženou tašku s knihami a papíry a opíral se o ebenovou hůl.

„Co chtějí, abychom dělali my?“ snažil se přehlušit ječení sirén.

„Pro začátek,“ řekla a strhla ze stěny záchrannou vestu, „si oblékni tohle.“ Kromě tohoto neměla ani ona ponětí, co se od nich očekává. Na druhé straně si uvědomila, že jí poplach poskytl příležitost. „Neopouštěj kajutu, leda že by ti to řekli. Za chvíli jsem zpátky.“

„To ne!“ chytil ji za rukáv pláštěnky. Vždycky si domyslel, co se jí honí hlavou. „Teď tam dolů nemůžeš. Co když nás torpedovali?“

Pokud by k tomu došlo, napadlo ji, bylo by celkem jedno, kde by zrovna byla. Loď by šla ke dnu. „Nebudu tam déle, než bude nutné.“

Sirény konečně utichly, zřejmě už všichni stáli na svých bojových postaveních. Nějak se jí podařilo běžet dolů, zatímco všechno kolem ní se hnalo nahoru. Cestou duchapřítomně sebrala složku s papíry visící na háku před dveřmi do důstojnické části, ale zdržely ji dva incidenty, při nichž ji doktoři považovali za sestru a snažili se ji odvést, aby pomáhala pacientům. Jen opakovaně zavrtěla hlavou a pokračovala dál dolů. „Budu si vás pamatovat,“ křičel za ní druhý lékař se jmenovkou *Dr. Jamison, hlavní chirurg*. „Osobně se zasadím, abyste byla s hanbou propuštěna!“

Když konečně dorazila až do samotného dna břicha lodi, odděloval ji od vrat nákladního prostoru už jen jediný mladičkový námořník vypadající značně nervózně.

„Kdo jste?“ zeptal se, když se před ním Simone ze špatně osvětlené chodby vynořila.

„Mám vás vystřídat.“

„Vystřídat?“

„Teď za náklad ručím já,“ řekla a poklepala na doklady v ruce. „Tam nahoře teď potřebují každého chlapa.“

„Takže můžu odejít?“

Natáhla ruku pro svazek klíčů a řekla co možná nejautoritativněji: „Máte se hlásit Jamisonovi, hlavnímu chirurgovi.“

A když měl mladík potíže s tím, aby vyprostil kroužek s klíči z karabiny na opasku, Simone zavrčela: „Pospěšte si, námořníku!“

Strčil jí klíče do natažené ruky a rozběhl se ke schodům.

Loď zrychlovala a začala kličkovat, aby se vyhnula torpédům. Vzduch tady dole byl těžký a horký a řev motorů běžících na plné obrátky byl ohlušující. Světla na stropě, holé žárovky v drátěných krytech, každou chvíli zhasínala a zase se vzápětí rozsvěcela. Simone postupovala dál a dál mezi paletami s lékařským materiálem a krabicemi s konzervovanou stravou přivázanými tlustým provazem k podlaze a naskládanými na sebe až k nízkému stropu.

Simone věděla, že na lodi je i jiná kořist. Byly tu nacistické zbraně, které mají být prozkoumány, a spousta německé korespondence, která byla ukořistěna na dobytých předsunutých stanovištích. A pak tu byl samozřejmě sarkofág, který spolu s otcem vyhrabali z písku na jednom z nejodlehlejších a nejnepřístupnějších míst saharské pouště. Když se tankové divize wehrmachtu prohnaly severní Afrikou, Němci vyloupili egyptské památky a ty nejceněnější putovaly do jejich vlasti. Americká armáda nějakým způsobem sarkofág zachytila, za což jí byla nesmírně vděčná, ale místo aby ho někde uschovala s tím, že se po válce vrátí na původní místo v káhirském muzeu, naložili ho na tuhle loď a odváželi do newyorského přístavu.

Čemuž Simone nerozuměla. Že by Spojenci odhalili jeho tajemství?

V obavě, že ano, sledovala putování sarkofágu krok za krokem. Jako pracovnice egyptského ministerstva kultury měla přístup ke všem možným interním komuniké, dokumentům o převozu, a co bylo nejdůležitější, ke špatně placeným úředníkům na všech zastávkách sarkofágu během jeho cesty – úředníkům, které bylo možno přesvědčit, aby jí předali důležité informace buď za trochu peněz, nebo za slib (který nikdy nesplnila) milostného románu s přitažlivou mladou ženou, která je tak nevysvětlitelně posedlá jednou starou rakví.

Kdyby chápali, o co jde, kdyby uhodli, o jak významný a mocný artefakt se jedná, určitě by se nedivili; ale to jim Simone nehodlala prozradit. Nález tohoto sarkofágu byl výsledkem otceva celoživot-

ního bádání. Ale pro všechny ty byrokraty šlo jen o jednu kamennou schránku, na kterou bude padat prach v nějakém muzeu.

Jedinou věc se jí zatím zjistit nepodařilo: kam má sarkofág namířeno, jakmile dorazí do USA? Než aby riskovala, že se jim tento poklad v USA ztratí, podařilo se jí získat pro sebe a pro otce místa na této lodi. Takže pokud se loď během pár minut nepotopí, má zatím nejlepší příležitost zjistit, co potřebuje.

Loď se naklonila na stranu. *Nějaká velká vlna*, pomyslela si. *Anebo*, napadlo ji, *vybuchla vedle lodi hloubková mina...* Odhodila štos dokumentů, opřela se rukou o bedny vedle sebe a pokračovala úzkými uličkami mezi zásobami a převáženým materiálem. Přitom luštila pokyny k vykládce a dodací adresy připevněné v nepromokavých pouzdrech na bednách. Jeden konec nákladového prostoru už měla prohlédnutý a začala se vracet, když si všimla khaki plachty zakrývající prostor až u samého boku lodi. Zpod plachty vykukovala krabice s nápisem „antiseptika: USN“ a téměř už byla na odchodu, když ji nějaký šestý smysl vybídl, ať to místo lépe prohlédne. Loď opět prudce změnila kurz a Simone se zapotácela, ale zachytila se za okraj plachty a odhrnula ji. *Jak to, že se přitom ozvalo praskání ledové krusty?* napadlo ji.

Pod plachtou uviděla obdélníkovou dřevěnou bednu, větší, než je běžný lodní kufr, řetězy připoutanou k železnému podvozku, jehož kolečka byla zakotvena k podlaze. Bedna byla dobře zabezpečená, ale Simone bohužel nikde neviděla ceduli s místem určení. *Může to být úmysl?* dumala. Odhrnula plachtu ještě víc, rychle bednu obešla a uviděla, že cedule tam je, ale přilepená ke stěně bedny přiražené až k trupu lodi.

Z dálky k ní zaznívaly výbuchy hlubinných min, ale pak ji vyděsil mnohem silnější výbuch, nepochybně torpédo, které zasáhlo nepříteli vzdálený cíl. Jeden z doprovodných torpédoborců byl zřejmě zasažen.

Ale budou ponorky respektovat červené kříže na trupu *Sewardu*? A jsou vůbec z ponorky vidět?

Času neměla nazbyt. Jakmile *Seward* dokončil další úhybný manévř, Simone se vmáčkla do mezery mezi bednou a stěnou lodě. Bě-

hem své kariéry viděla nejrůznější průvodní doklady, ale i v chatrném světle nákladového prostoru poznala, že tenhle je odlišný. Měl razítko washingtonského Úřadu pro strategické služby a varování – velkými rudými hůlkovými písmeny – že co do důležitosti se tahle bedna těší „prioritě A-1“ a musí s ní být nakládáno „s maximální opatrností, pečlivostí a rozvahou“.

Problém byl v tom, že obálka s dodacími listy byla zalepená, přichnutá k bedně a ještě připevněná lepicí páskou. Pokud měla obálku s papíry otevřít, aniž by to někdo poznal, bude muset pásku odlepit a doufat, že se jí všechno podaří vrátit do původního stavu. Začala odlepovat konec pásky, už se jí podařilo zlomit si dva nehty, když sebou náhle celá loď trhla, jako kdyby ji udeřila mohutná pěst do trupu, a pak se naklonila ke straně. Bedny, které nebyly řádně připevněné, se překotily a slyšela, jak uvnitř řinčí rozbité sklo.

Simone, vmáčknutá mezi těžkou bednu a bok lodi, se vyděla, že kotvení podvozku nevydrží a bedna ji rozmačká. Trup lodi byl chladný, ale – překvapivě – ještě chladnější na dotek jí připadala bedna; viděla, jak se nad ní vznášejí obláčky sraženého dechu. Pak zaslechla zlověstný zvuk vody proudící dovnitř lodi.

Takže to byla odpověď na otázku, jak moc chrání loď znaky červeného kříže.

Kam asi torpédo loď zasáhlo? A může takováhle loď zásah přežít? Snažila se odstrčit bednu a vyklouznout ze svého vězení a přitom si uvědomila, jak slaný je náhle vzduch kolem. Měla pocit, jako by se jí bedna vědomě snažila zadržet, ale nakonec se jí podařilo vyprostit a odnesla to jen potrhaná pláštěnka. Potácivě doběhla k ocelovým vratům nákladního prostoru, a jakmile je otevřela, obklopil ji křik námořníků spěchajících do strojovny a rachot obřích čerpadel. Zamkla vrata, klíče zavěsila za kliku a stružkou vody na podlaze chodby utíkala ke schodům vedoucím ke kajutám, aby vyhledala otce.

Hladina vody stále stoupala, a než se dostala ke schodům, sahala jí až ke kotníkům.

Utíkala ke své kabině, ale když tam zadýchaná a promáčená doběhla, dveře byly dokořán a otec pryč.

Zjevně musel být někde nahoře, protože kdyby se vydal dolů, musela by ho potkat cestou z břicha lodi.

Rozběhla se ke schodům na palubu a šplhala vzhůru, až se dostala k průlezu na palubu, odsunula dveře a vystoupila ven.

Odpolední slunce se ukrývalo za těžkými mraky a vítr hnal na *Seward* oblaka hustého černého dýmu. Zastínila si oči a zjistila, že dým vychází z *Van Burena*, jednoho z torpédoborců, který je doprovázel. Kolem jedné z baterií jeho děl viděla oranžové plameny. Na hřebenech šedých vln se cosi lesklo. Vzduch páchl hořící naftou.

Ale otce nikde neviděla.

Seward se ztěžka pohyboval rozvířenými mořem a paluba se rytmicky zvedala a klesala tak prudce, že se musela držet oběma rukama. Oči ji pálily od kouře a soli. Podporučík, který ji ráno vyhnal z paluby, utíkal kolem a zařval: „Zmizte z té paluby!“

„Neviděl jste mého otce?“ křičela nazpět.

Podporučík ji už minul a mířil k můstku, když se loď náhle zakymácela a naklonila na hřebeni mohutné vlny tak prudce, že námořník ztratil rovnováhu, spadl naznak a klouzal po palubě směrem k ní. Pustila se jednou rukou zábradlí a chytila námořníka za paži, kterou se marně snažil něčeho zachytit. Loď se propadla mezi hřbety dvou vln a se sténáním a vrzáním se naklonila na pravobok. Palubu zalila mrazivě chladná voda. Měla pocit, že si vykloubí rameno, ale držela podporučíka dál, a přitom se nepřetržitě modlila, aby otec byl v pořádku a loď zůstala na hladině dost dlouho na to, aby se do-vlekla do nějakého přístavu.

Vzápětí se *Seward* zachvěl, jak pod ním něco vybuchlo. Celá loď se nadzdvihla, jako kdyby ji sám Neptun vyzdvihl do zpěněné vody a dusivého černého dýmu.

KAPITOLA ČTVRTÁ

Díky Svátku práce se Lucas mohl hlásit na univerzitě až v úterý. Když vyšel ven, všiml si, že dveře Einsteinova domu jsou otevřené, aby větrík mohl procházet dovnitř, z domu se ozývá klapot psacího stroje a ženský hlas s někým opět hovořil německy. Napadlo ho, jestli ještě bude moct někdy poslouchat němčinu, aniž by mu přitom naskakovala husí kůže jako teď.

Byl nádherný den, konec léta a začátek podzimu, a během chůze si musel stínit zdravé oko před sluncem. Cestu dobře znal, stejně jako výkladní skříně obchůdků podél Nassau Street. Mnohé z nich byly v domech postavených v pseudotudorském stylu s hnědými trámy tvořícími ornamenty na bílém zdivu; obchody – novinové stánky, restaurace, galanterie, opravná rádií či cukrárna se zmrzlinovým pultem – pokrývaly běžné potřeby univerzitního městečka. Majitelé, kteří si ho pamatovali, vybíhali na chodník, aby mu potřásli rukou a nabídli mu bezplatné zásobování denním tiskem nebo snídaní. Lucas jim děkoval, ale – zdvihl kufřík jako důkaz – právě spěchá na přednášku. „Můžete přijít kdykoliv!“ ujistil ho Gus, majitel restaurace. „Teď běžte těm děckům vysvětlit, za co bojujeme.“

„Přesně tak,“ odpověděl a napadlo ho, že dokonce i při přednáškách o řeckém a římském umění lze vysvětlit, za co v této válce bojují: za civilizovaný svět.

Jakkoliv bylo městečko tiché a roztomilé, kampus univerzity ho svou nádherou daleko předčil. Lucas do univerzitního areálu vstoupil ozdobnou černou litinovou bránou s názvem FitzRandolph Gate a na chvíli se zastavil na začátku šterkové cestičky vedoucí k Nassau Hall, kde univerzita v roce 1756 našla svůj první domov. Zdi z nažloutlého pískovce na sobě stále ještě hrdě nesly stopy po dělových koulích z války s Británií za samostatnost a dva bronzoví tygři, oficiální maskoti univerzity, střežili dvoukřídlé dveře budovy. V bílé

kopuli se nacházel zvon a tradice velela, že každý rok začátkem semestru musí novopečení studenti jeho srdce ukrást. Personál univerzity vždycky zamhouřil oči a srdce zvonu bylo vždy v pořádku vráceno.

Student v modrobíle pruhovaném saku přistoupil k Lucasovi a podal mu leták o shromáždění, jehož účastníci si budou moct koupit válečné úpisy. „I když, omlouvám se, že na to upozorňuji,“ řekl student, „vy už jste svůj dluh vlasti evidentně splatil.“

Lucas se podíval na leták a pak ho zastrčil do náprsní kapsy saka. Jeho látka nebyla tak lehoučká a sako nebylo tak pěkně ušité jako to studentovo, a ani paní Caputová nebyla schopná vyžehlit všechny faldy. A pokud šlo o boty, mohl je leštit sebevíc a stejně bylo vidět, jak jsou odřené a podpatky ochozené.

Pokračoval po drobným štěrkem vysypané cestičce podél budovy do ještě tišších a poklidnějších míst kampusu. Trávníky byly rozlehlé a pečlivě udržované, stromy prastaré, budovy vystavěné v pseudogotickém stylu s arkádami a okny dělenými svislými kamennými sloupky. Lucas se dozvěděl, že modelem pro zdejší kampus byla Cambridgeská univerzita v Británii, a snadno si dokázal představit, že je tam. Oknem ve Witherspoon Hall, rozlehlé koleji pojmenované po skotském teologovi, který byl rektorem školy koncem osmáctého století, doléhaly k Lucasovi útržky úspěšného šlágru Woodyho Hermana „It Must Be Jelly“. Hudbu nesl zářijový větřík nad hlavami mladíků – studovat zde směli pouze mladí muži – kteří s rukávy košile vykasanými po lokty a s poznámkovými bloky v podpaží spěchali na první přednášky.

I když byli jen o deset, možná dvanáct let mladší než Lucas, připadali mu náhle neuvěřitelně mladí.

Nejdřív ze všeho se zastavil v kanceláři paní Clarkové, dámy středního věku a sekretářky katedry. Byla tak zaměstnaná, že se na něj sotva podívala, pozdravila ho, bez dalších slov mu vrazila do ruky štos papírů a popřála mu mnoho štěstí.

Teprve když dorazil do hlavního přednáškového sálu v McCormickově muzeu umění – rozlehlé a vzdušné místnosti se stupňovitými řadami sedadel – a mohl vidět všechny studenty před sebou,

uvědomil si, jak moc se jeho publikum změnilo. Před válkou bývala posluchárna plná. Teď z dvou set míst bylo obsazeno tak čtyřicet, možná padesát. Vypadalo to, že většina studentů jsou prvňáci nebo druháci; pokud tam byli i nějací studenti vyšších ročníků, zřejmě byli neschopní vojenské služby – důvodem mohlo být cokoliv od astmatu až po ploché nohy. Anebo zároveň studovali i něco technického, jako třeba stavební inženýrství, protože armáda potřebovala, aby jí vyrostli noví odborníci. Téměř všichni posluchači měli brýle, někteří se skly tlustými jako dno láhve od coly; většina mladíků byla buď vychrtlá, nebo obézní, prostě nějak fyzicky handicapovaná. Lucas se snažil si představit, co by s nimi svedl jeho seržant v přijímači ve Fort Dix.

Zašel za promítačem – postarším mužem, který seděl v té malé kabince snad od vzniku kinematografie – položil před něj krabičku slajdů, načež se vrátil na pódium, představil se a oznámil: „Tohle je první přednáška kurzu Dějiny umění 101: Klasické umění a architektura. Pokud někdo přišel na jinou přednášku, teď je ta správná chvíle, aby odešel.“

„Do pytle,“ zaslechl a vzápětí si jeden ze studentů posbíral věci a utíkal uličkou ke dveřím. Na první přednášce se vždycky jedna zbloudilá ovce našla.

Další věc, která se kromě složení publika změnila, byla jeho psychika. Když si měl ještě před pár lety začátkem semestru stoupnout před posluchárnu plnou nových studentů, byl nervózní a dělalo se mu špatně od žaludku. To zmizelo. Když člověk přežil letecké bombardování, útočící nepřátelské tanky a neustálé nebezpečí, že bude zastřelen, strach oslovit publikum se vytratí.

Rozdal studentům sylabus přednášky, ještě teplý, jak vyšel z rozmnožovacího stroje, udělal prezenci a snažil se přiřadit si obličej ke každému jménu. Řada jmen patřila prominentním americkým rodinám, elitě z východního pobřeží usídlené od Park Avenue v New Yorku po Main Line ve Filadelfii nebo jižanské aristokracii. Mnohá z těchto jmen zdobila posluchárny, koleje, sportovní stadiony a univerzitní hřiště. Když skončil prezenci, jeden ze studentů zdvihl ruku a zeptal se: „Smím se zeptat, kde jste bojoval?“

Nebyl to zrovna dotaz, který by Lucas očekával, ale odpověděl. „V západní Evropě.“

„Armáda, nebo námořnictvo?“

„Armáda.“ Dál už to rozebírat ochoten nebyl. O práci pro Komisi pro navrácení kulturních památek se mu mluvit nechtělo. Věděl, že když studenty nechá, ochotně se ho budou vyptávat celou hodinu. „Takže teď bych poprosil ty z vás, kdo sedí u oken, aby laskavě stáhli žaluzie, a začneme.“

Jakmile byly žaluzie dole, Lucas mávl na promítače, aby zhasl světla v čele místnosti a promítl první obrázek. Na plátně se objevil trochu nejasný a poškrábaný obrázek *Diskobola*, jedné z nejcennějších antických soch.

„Když mluvíme o klasickém umění,“ řekl Lucas, „mluvíme o zlatém věku po roce 480 před naším letopočtem, kdy se moc Athén zvětšovala a řecká říše byla na vzestupu, do roku 323 před naším letopočtem. To je rok, kdy Alexandr Veliký zemřel v paláci krále Nabukadnezara v Babylonu. Byla to přelomová doba, kdy umělci zvládli techniku opracovávání mramoru a vytvořili celou řadu nádherně provedených soch. Jednou z nejznámějších je tato socha diskaře; bylo to poprvé, kdy sochaři dokázali ztvárnit lidské tělo v pohybu. Jejich postavy nebyly strnulé a nezachycovaly lidi v oficiálních pózách. Byly to živoucí třírozměrné bytosti, volné a neomezené, a občas dokonce vypadaly, jako by měly radost.“

Slyšel, jak ve zšeřelé posluchárně šustí pera na stránkách bloků, a pokračoval v přednášení, jeden slajd za druhým, jak stručně popisoval sedm slavných období řeckého sochařství od mykénského kolem roku 1550 př. n. l. až k helénskému, které rozkvétalo na pevninském Řecku o stovky let později. Naštěstí ani nepotřeboval své poznámky; tyhle věci znal z paměti. Nicméně ho zaskočily problémy číst jedním okem v tomto špatném světle. Musel naklánět hlavu k pódiu, aby zjistil, které je příští téma. A když chtěl pořádně vidět promítnuté obrázky, musel se k nim stavět bokem. *Asi bych si měl příště přinést baterku*, napadlo ho.

Když zvon kaple stojící na opačné straně dvora odbil hodinu, promítač rozsvítil a zdvihl promítací plátno, studenti u oken vytáhli ža-

luzie a Lucas se podíval do posluchárny. Jeden ze studentů v modré větrovce a pytlovitých kalhotách už opouštěl poslední řadu a vybíhal z posluchárny. Byla přednáška tak nudná?

„Předpokládám, že všichni máte sylabus?“ zavolal Lucas na studenty. „A že si všichni do příště přečtete první dvě kapitoly z knížky *Řecké a římské památky*. Moje pracovna je dole, tady v muzeu, a návštěvní hodiny připíchnu na dveře dneska odpoledne.“

Polovina posluchačů už spěchala uličkou ke dveřím.

„A nezapomeňte, že do konce semestru musíte přijít aspoň na jednu konzultaci.“

A byli pryč. Světlo v promítací kabině zhaslo. (*Vychází ten stařík vůbec ven?* napadlo Lucase.) Srovnal poznámky na katedře a rozhlédl se po prázdné posluchárně. Náhle mu všechno připadalo trochu neskutečné. Jak tady znova stál na pódiu, připadalo mu téměř nemožné, že uplynuly jen týdny od doby, kdy se kryl před kulkami, prodíral se ruinami válkou zničených měst, hledal miny a ukradené umělecké předměty.

Ale kdyby snad na tuhle etapu života zapomínal, tupá bolest v hlavě, kde se zaryla střepina miny, a pak ovšem skleněné oko pod páskou mu ji vždy připomenou.

Když procházel vestibulem muzea, zamával Wallymu, domovníkovi, který tam právě vytíral mopem podlahu.

„Vítám vás zpátky, profesore,“ zavolal na něj Wally. „Gratuluju, že jste se vrátil živý a zdravý.“

Téměř zdravý, pomyslel si Lucas; neměl ale chuť to s Wallym rozebírat.

Nešlo jenom o to, že vzpomínky byly často bolestné – věděl, že nikdy nezapomene na Hansela, německého kluka, který natahoval ruku po čokoládové tyčince a vzápětí šlápl na minu. Problém byl také v tom, že slova nedokázala postihnout hrůzné okamžiky jako tehle a tisíce dalších, kterých byl svědkem. Když člověk neviděl válku zblízka, bylo snadné být statečný a bojovný. Když ale viděl, jaká zvěrstva dokáže jeden člověk způsobit druhému ve jménu národa nebo víry nebo ideologie, bylo těžké nepropadnout zoufalství.

Venku postávali studenti, kouřili a bavili se, aby nějak strávili čas, než začne další přednáška. Několik nováčků se shluklo pod jedním ze stromů a svorně zíralo na jedno z oken budovy Fine Hall, v níž měla důstojný příbytek Fakulta matematiky. Lucas, zvědavý co upoutalo jejich pozornost, sledoval jejich pohled a uviděl nezřetelnou siluetu muže sedícího na židli za oknem vyzdobeném vitráží zobrazující různé matematické symboly. Muž s velkým soustředěním psal do bloku na klíně. Měl rozčuchanou hřívu bílých vlasů a občas si roztržitě prohrábl hustý knírek pod nosem.

„Viděl jsem ho, jak si kupuje kornout zmrzliny na Palmer Square,“ řekl jeden ze studentů.

„Já ho pozdravil, když šel po Washington Road.“

„Pozdravil tě taky?“ zeptal se třetí.

„Myslím, že mě ani neslyšel. Vlastně ani nevím, jestli mě vůbec viděl. Připadal mi úplně mimo.“

I když to nebylo poprvé, co Lucas viděl Alberta Einsteina – jednou ho viděl, jak jde ve vánici ke své druhé pracovně v Institutu pokročilých studií – bylo vzrušující vidět muže, jehož rovnice způsobily revoluci ve fyzice a změnily po staletí uznávaný pohled na čas a prostor. Stal se celebritou srovnatelnou s Joem Louisem, Judy Garlandovou a Genem Kellym. Koho by napadlo, že se něco takového může přihodit vědci, zvláště takovému, jehož objevům rozumělo jen pár vyvolených.

Ve vstupní hale budovy Chancellor Greene, kde sídlily humanitní obory, Lucas vybral poštu ze schránky se svým jménem – zřejmě další papíry k vyplnění – a když popošel dál, ozvalo se burácivé: „Ať žije náš hrdina dobyvatel!“ Patrick Delaney vyskočil z kožené lenošky se svižností, kterou by člověk v takovém hromotlukovi nehledal, a objal Lucase. Delaney byl jediným pracovníkem Fakulty mineralogie a geofyziky a jeho výzkum z oboru radioizotopů byl laické veřejnosti asi stejně srozumitelný jako Einsteinovy práce; až na to, že jeho sláva nepřekročila dřevem obložené stěny vstupní haly. Lucas měl vždycky dojem, že Delaneyův výzkum je zčásti tajně financovaný vládou. Nakonec Patrick okomentoval Lucasovu pásku přes

oko – soucitně Lucasovi stiskl rameno a řekl: „Vůbec nepochybuji, že holky na tu pásku poletí. Moc elegantní.“

„Dám ti vědět, jak bude zabírat.“

„To ani nebude zapotřebí.“

„Jak to myslíš?“

„Zapomněl jsi, že jsi zase v Princetonu? Na jediném místě na světě, kde informace cestují rychleji než světlo?“

„Když už o tom mluvíš, zrovna jsem viděl velkého muže osobně.“

„Pana profesora?“

„Vystavují ho ve věži ve Fine Hall.“

„Proč ne – skvělá pracovna pro skvělého muže,“ řekl Delaney, přešel k příborníku a nalil z otlučeného kávovaru dva hrnky kávy.

„Smetana, cukr?“

„Ne, díky. Černou.“

„To je dobře. Nemáme ani smetanu, ani cukr.“

Oba se zasmáli a Lucas řekl: „Někdo špatně hospodařil s lístky na cukr.“

„Jo. Ten bastard Hitler toho má fakt hodně na svědomí.“

Stůl vprostřed haly byl posetý popelníky s nedopalky cigaret a novinami s hnědými kroužky po hrncích s kávou. *Všechno jako dřív*, pomyslel si Lucas a sklesl do kožené klubovky naproti Delaneyovi. „Kde všichni jsou?“ zeptal se.

„Všichni‘ už není, co to bývalo,“ řekl Delaney a poškrábal si zanedbané hnědé vousy, které si sám přistříhával. Delaney si sám stříhal i vlasy, což také každý hned poznal. „Teď, když počet studentů poklesl, pedagogický sbor se taky zredukoval na minimum. Je to hold tvé užitečnosti, že tě přijali zpátky.“

„K čemu můžu být já užitečný?“

„Jsi tu jako výraz uznání našim bojujícím mužům.“

„Já už dobojoval.“

Delaney pokrčil rameny. „Možná si myslí, že bychom tu měli mít někoho, kdo ví o všech těch uměleckých skvostech, které jsou teď systematicky ničené. Tak či onak, jsi tu.“

Bylo to zvláštní, ale až doteď Lucase nenapadlo, že by mělo být něco neobvyklého na tom, že mu Princeton tak příhodně nabídl

zpět původní místo. Uvedli přece ve zvacím dopise své motto „sloužíme národu“ – motto, které pro Princeton vymyslel Woodrow Wilson, rektor školy v letech 1902–1910.

„Ed Randall tady taky pořád ještě je a mám ti připomenout, že mu dlužíš pět babek,“ řekl Delaney a pak se dal do vyjmenovávání, kdo všechno ještě pořád na fakultě je – většinou to byli starší lidé, někteří dokonce bojovali už v první světové válce. Nakonec Delaney ještě seznámil Lucase se změnami ve městě. „Garden Theater konečně získal koncesi na stánek se slušným popkornem, sendvičový obchod je zavřený – jo, a je tu teď dobrá čínská prádelna. Tam, jak dřív bývala opravná obuvi.“

Je to legrační, jak život tady šel klidně dál, pomyslel si Lucas. Podíval se na noviny a upoutal ho titulek v newarském *Star-Ledgeru*: „Námořní konvoj torpédován v severním Atlantiku.“ Pod tím stálo: „*USS Van Buren* potopen německou ponorkou.“ Vzal noviny do ruky a přelétl pohledem článek. Byla v něm fotografie další lodi, *USS Seward*, měla na bocích červené kříže a kotvila pokojně v doku.

„Jo, špatná zpráva,“ ozval se Delaney. „Už jsi slyšel o tom ponorovém útoku?“

„Ne, ještě jsem dnešní noviny neviděl,“ řekl Lucas a rychle se vrátil k článku.

„Němci potopili torpédoborec. Ale neuvěřitelné je, že ta loď s raněnými to taky schytala, ale nějak se jí podařilo doplout k přístavu.“

Článek ještě popisoval, že ponorku zničila hloubková mina, ponorka explodovala přímo pod *Sewardem* a udělala díru v přídi, takže *Seward* začal nabírat vodu. Lucas otočil stránku, aby dočetl konec článku, a uviděl tam další fotografie. Na jedné vynášeli z útrob lodě zraněné vojáky na nosítkách, na druhé byla vidět plechová záplata provizorně přinýtovaná přes díru v trupu. „Jak lodní pumpy zvládl ten příval vody,“ citoval článek kapitána *Sewardu*, „je hotový zázrak. Měl jsem pocit, jako by nás na hladině držela ruka boží.“

„Tady vidíš, k čemu jsou ženevské konvence,“ poznamenal Delaney mezi dvěma doušky kávy. „*Seward* byl viditelně označený jako loď Červeného kříže.“

V krátkém vedlejším sloupečku se noviny dále zmínily, že v pří-
stavu došlo k nehodě, která si vyžádala dalšího mrtvého. Těžká
bedna, kterou za přísných bezpečnostních opatření vytahovali
z lodi, se uvolnila a spadla do části doku, kde probíhala vykládka.
Občas, pomyslel si Lucas, *to vypadá, že smrt číhá úplně všude*. Také ho
napadlo, jestli teď, když přežil výbuch miny, není nějakým způso-
bem vůči podobným náhodám imunní. Přání otcem myšlenky. Ale
ve válce jsou přání občas to jediné, co člověku zbývá.

KAPITOLA PÁTÁ

Nesmělé zaklepaní na dveře pracovny ho sneslo z výšin vědecké abstrakce k zemi. A měl štěstí, že ano.

Einstein věděl, že sedět na té židli před oknem není dobrý nápad – sedadlo bylo tvrdé a měl sklon sedávat příliš dlouho v jedné poloze – ale líbilo se mu sluneční světlo procházející vitráží zobrazující matematický znak vzniklý spojením pomlčky s dvojtečkou, znak značící dělení, a líbila se mu barevná duha na bloku na jeho klíně. Připomínalo mu to jeden z jeho prvních myšlenkových experimentů – bylo mu čtrnáct a představoval si, jak se řítí na slunečním paprsku. I jeho nejsložitější a nejhlubší teoremy měly svůj základ v podobných fantastických představách.

Klepaní se neopakovalo, takže Einstein pochopil, kdo za dveřmi je. On i jeho mladý rakouský kolega Kurt Gödel věděli, že ten druhý může být tak zabrán do práce, že jakékoliv vyrušení by mohlo mít fatální důsledky pro to, čím se právě zabývá; takže když ten druhý okamžitě nereaguje na zaklepaní, je nejlepší se tiše vzdálit a přijít jindy.

„Už jdu,“ zavolal Einstein a opatrně se postavil. *Panebože, jak ty klouby občas příšerně vržou...* Naboso se nazul do mokasín ležících před krbem. Římsa nad krbem byla vyzdobena jedním z jeho nejčastěji citovaných výroků. Když byla relativita zpochybněna jedním z matematiků, Einstein prohlásil: „Bůh je rafinovaný, ale není zlomyslný.“ A myslel si to i teď; ve vesmíru panoval řád a úspěch spočíval v tom ho odhalit. Šoural se ke dveřím a opět zavolal: „Už jdu.“

Když otevřel dveře, Gödel byl už na půl cesty ke schodům. Vzhlédl k Einsteinovi skrz brýle s kulatými černými obroučkami, které jeho tváři propůjčovaly výraz sovy, a řekl: „Neruším?“

„Rušíte,“ řekl Einstein, „ale kdybyste nepřišel, byl bych za chvíli ztuhlý jako prkno.“

„Jdu se projít,“ řekl Gödel.

„Moment!“ Einstein se vrátil k tabuli u stěny a rukávem vytahaného svetru smazal pár neuspokojivých čísel, pak se přidal ke Gödelovi čekajícímu na schodech. Když vyšli z pochmurné budovy Fine Hall ven, slunce na jasném podzimmím nebi je přimělo přimhouřit oči. „Žijeme jako dvojice krtků, *ja?*“ poznamenal Einstein.

„Krtek je zvíře, které obdivuju,“ řekl Gödel a vyjmenoval několik jeho obdivuhodných vlastností počínaje příčinností a konče vytrvalostí. „Neupozorňuje ani na sebe, ani na své dílo, pracuje skrytě. I to je obdivuhodné.“

Einstein se musel usmívat, když poslouchal, jak Gödel energicky obhazuje krtka. Když se člověk dal s Kurtem do řeči, nikdy nevěděl, na co se hovor stočí – což bylo jedno z mnoha potěšení z jeho společnosti. Dlouhé společné procházky po univerzitním kampusu nebo cesty do Ústavu pokročilých studií a nazpátek byly nejlepším způsobem, jak si pročistit hlavu, nebo, když to potřeboval, prodiskutovat nějaký nejasný argument nebo nápad. Gödel byl výjimečný i v porovnání s těmi nejbrilantnějšími vědci na celém světě, z nichž mnozí našli v Princetonu útočiště. Einstein, jenž byl téměř o třicet let starší, se k němu choval, jako se chová otec k nadanému, ale nesporně trochu excentrickému synovi.

Kromě toho bylo příjemné mít někoho, s kým mohl vzpomínat na krásné chvíle v předválečné Evropě, kde bylo možné si při pojídání párků a popíjení šnapsu povídat o každé teorii, která člověka zaujala. Jistou dobu to byl speciálně Berlín, který byl vědeckým rájem, i když momentálně, k Einsteinově hrůze – či spíše k hrůze celého civilizovaného světa – se Německo stalo baštou ignorance a brutality, jež nemají ve světě obdoby. Ta přeměna byla šokující.

Vydali se po jedné z cestiček kampusu pokryté spadaným listím, Gödel si uhladil už pečlivě uhlazené hnědé vlasy a řekl: „Přemýšlel jsem.“

Einstein se usmál, těmito slovy Gödel zahajoval každý rozhovor. Největší žijící logik, Gödel, byl přímo strojem na přemýšlení, jeho mozek nikdy neodpočíval; Einsteinovi připomínal jeho samého, ale před lety, kdy ještě měl dost sil pracovat celou noc, nevnímat nic než